

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2004 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista ja lupamenettelystä (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta ja direktiivin 1999/45/EY ja {pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan} asetuksen (EY) muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta sen mukauttamiseksi kemikaalien rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyjä ja rajoittamista koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 20 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista ja lupamenettelystä (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta ja direktiivin 1999/45/EY ja {pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan} asetuksen (EY) muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta sen mukauttamiseksi kemikaalien rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyjä ja rajoittamista koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston

asetukseen (EY) (U 9/2004 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juha Pyötsiä ja neuvotteleva virkamies Anna-Liisa Sundquist, sosiaali- ja terveysministeriö
- laboratorionjohtaja Hannu Komulainen, Kansanterveyslaitos
- pääjohtaja Harri Vainio, Työterveyslaitos.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotettavalla asetuksella perustetaan REACH-järjestelmä ja Euroopan kemikaalivirasto.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee Euroopan unionin uuden kemikaalipolitiikan tavoitteita. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että REACH-asetuksella saavutetaan tasapainoinen lopputulos terveyden- ja ympäristönsuojelun sekä taloudellisten toimijoiden kannalta.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus REACH-asetukseksi on kehittynyt aiempiin luonnoksiin verrattuna oikeaan suuntaan. Valtioneuvosto pitää myös hyvänä ehdotuksen oikeusperustaa ja sitä, että säädösehdotus on annettu asetuksen muodossa, niillä nopeutetaan ja yhdenmukaistetaan sen kansallista toimeenpanoa. Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotus-

ta tulisi kuitenkin edelleen yksinkertaistaa ja kohdistaa sitä turvallisuuden kannalta keskeisiin seikkoihin. Ehdotuksen kehittäminen tulee kuitenkin toteuttaa siten, että sen tavoitteita ei vaaranneta. Ehdotus sisältää useita Suomen kannalta kannatettavia periaatteita ja asioita, joihin kuuluu muun muassa entistä kattavampi tietojen hankinta ja jakaminen aineiden ominaisuuksista ja riskeistä.

Valtioneuvosto katsoo, että komission laatimia vaikutusarvioita REACH-asetuksen vaikutuksista tulee tarkentaa, kun asiaa koskevat vielä keskeneräiset arvioinnit valmistuvat.

Kemikaaliviraston toimipaikan osalta asetusta vastustamaan vastaamaan hallitusten edustajien 13.12.2003 tekemää päätöstä viraston sijoittamisesta Helsinkiin.

Valtioneuvoston kantoja tarkennetaan neuvostokäsittelyn edetessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

REACH-asetuksen keskeinen tavoite on ihmisen terveyden ja ympäristön suojelu. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää asetusehdotusta tämän tavoitteen kannalta myönteisenä. Asetusehdotuksen käsittelyn on arvioitu kestävän 2—3 vuotta ja ehdotuksen vaikutuksia arvioidaan edelleen myös kansallisella tasolla. Valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti uuden järjestelmän terveysvaikutusten arviointiin, joka valtioneuvoston kirjelmän mukaan on hyvin yksinkertaisesti tehty. Vaikka uuden järjestelmän terveysvaikutusten arviointi on vaikeaa, valiokunta katsoo, että komission on syytä tarkentaa terveyshyötyjen arviointia asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Asetusehdotuksen tavoitteena on entistä kattavampi riskinarviointi, joka sisältää riskien vähentämiseen liittyviä toimia ja jossa otetaan aikaisempaa perusteellisemmin huomioon myös kemikaalien käyttö. Riskinarvioinnissa otetaan

huomioon muun muassa kemikaalin aiheuttama välitön myrkyllisyys, syövyttävyys, ärsyttävyys ja allergiat. Erityistä huolta aiheuttavien aineiden arvioinnista on tarkoitus päättää yhteisön tasolla. Tällaisia aineita ovat syöpää aiheuttavat, perimää vaurioittavat ja lisääntymiselle vaaralliset aineet sekä pysyvät, biokertyvät ja myrkylliset aineet. Nämä voivat aiheuttaa ympäristössä sellaisia peruuttamattomia muutoksia, joiden säätely jälkikäteen on vaikeaa.

Asetusehdotus on tarpeellinen ennen kaikkea sen vuoksi, että nykyisissä aineiden ominaisuustiedoissa sekä altistumis- ja päästötiedoissa on puutteita. Myös jäsenmaiden viranomaisten työtaakka aineiden arvioinnissa on johtanut päätöksenteon hitauteen. Tämän vuoksi on perusteltua, että asetusehdotuksessa korostetaan teollisuuden vastuuta kemikaalien riskien arvioinnissa.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että kukin kemikaali testattaisiin jatkossa vain kertaalleen teollisuuden toimesta perustettavan

kemikaaliviraston hyväksymällä tavalla. Ihmisten terveyden kannalta on tärkeää, että luotettavan riskinarvioinnin pohjaksi kemikaalien toksisuudesta hankitaan riittävät perustiedot.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asetusehdotus parantaisi työterveyshenkilökunnan ja työsuojelun ammattihenkilöiden mahdollisuuksia saada käyttöönsä aikaisempaa parempia työvälineitä työturvallisuuslain ja työterveyshuoltolain edellyttämään kemikaaliturvallisuuden arviointiin. Työntekijöiden terveydensuojelun kannalta on merkittävää, että asetusehdotuksen mukaan kemikaalien valmistajat ja EU-alueelle tuojat tekevät turvallisuusarvioinnin tietyn määrän ylittävän aineen käytöstä ja toimittavat ohjeet turvallista käyttöä varten jatkokäyttäjille. Nykyisin tällaista velvollisuutta ei ole ja turvallisen jatkokäytön arviointi on jäänyt yksinomaan jatkokäyttäjän vastuulle. Uusi menetelmä parantaa turvallisuutta erityisesti pienissä yrityksissä, joilla ei useinkaan ole resursseja ja asiantuntemusta tällaisten arviointien tekemiseen.

Kemikaaliviraston rekisteriin merkittävillä tiedoilla aineiden ominaisuuksista, käyttötavoista ja suositelluista riskinhallintakeinoista voidaan myös parantaa käyttöturvallisuustiedotteiden tasoa ja sitä kautta edistää turvallisuutta. Valiokunta korostaa sitä, että ehdotuksen 32 artiklan mukaan käyttöturvallisuustiedotteeseen sisältyvät ja muut toimitusketjussa eteenpäin ilmoitettavat tiedot on annettava työntekijöiden ja heidän edustajiensa saataville.

Asetusehdotukseen sisältyy joitakin poikkeuksia, joilla voi olla merkitystä työturvallisuuden kannalta. Teollisuuden prosesseissa synteesien lähtöaineina käytettävistä välituotteista ehdotetaan toimitettavaksi rekisteröinnin yhteydessä vain olemassa olevia tietoja ominaisuuksista eikä turvallisuusarviointia edellytetä. Välituotteet ovat usein reaktiivisia aineita ja niiden käyttömäärät ovat keskimäärin suuria. Poikkeuksia on perusteltu työturvallisuuslainsäädännön soveltamisella, asetuksen toimeenpanoon sekä kilpailukykyyn ja työllisyyteen liittyvillä syillä. Valiokunta korostaa, että tarkastelussa on syytä ottaa riittävästi huomioon myös työntekijöiden terveyteen liittyvät seikat.

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että syöpää aiheuttaville, perimää vaurioittaville ja lisääntymiselle vaarallisille aineille ehdotetaan lupamenettelyä. Lupamenettelyn voidaan arvioida lisäävän työturvallisuutta, kun luvan ehdoissa määritellään yksityiskohtaisesti kemikaalin turvallinen käyttö. Lupamenettelylle ja rajoituksille esitetyistä, ammattikäyttöön liittyvistä poikkeuksista on valiokunnan käsityksen mukaan tarpeen saada lisätietoja asetusehdotuksen käsittelyn edetessä.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

StVL 5/2004 vp — U 9/2004 vp

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Arto Seppälä /sd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Osmo Soininvaara /vihr
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Tapani Tölli /kesk
	Anneli Kiljunen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Pehr Löf /r	Tuula Väättäinen /sd.
	Juha Rehula /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.